

Det kan vi hverken bekrefte eller avkrefte..

Om politisk overvåkning, et tilbakeblikk

Jeg har alltid vært interessert i det som rører seg i samfunnet, men var aldri politisk aktiv. Eller kanskje riktigere: Alltid politisk interessert, men aldri partipolitisk aktiv. Med to små unntak: I gymnastiden satt jeg i styret i Ullern Unge Høyre, og på et senere tidspunkt, som journalist, ble jeg oppfordret av ledelsen i Venstre til å holde foredrag om energi og industripolitikk på partiets landsmøte. Jeg hjalp dem med å utforme energipolitikken det året. Når sant skal sies så kom det også en henvendelse fra Sosialistisk Venstreparti om det samme. Den sjansen grep jeg med stor entusiasme. Det var det året Venstre og SV hadde de samme punktene på partiprogrammet. Men min rolle var ikke som politiker. Det var som fagmann. Det er hyggelig å bli spurt.

Jeg har heller aldri stemt Arbeiderpartiet eller noe til venstre for Arbeiderpartiet ved stortingsvalg. Og heller ikke noe til høyre for midten for den saks skyld. Så jeg kan ikke akkurat karakteriseres som politisk ekstremist.

Men det var en politisert tid og jeg tilhørte en liten gruppe intellektuelle ved Universitetet i Oslo som var opptatt av fredsforskning og miljøspørsmål. Vi var selvfølgelig politisk aktive. Vi ville bare ikke la oss kneble av en partipolitisk organisasjon som bestemte hva vi skulle mene. Vi ville ha frihet til å tenke og mene selv.

Løsningen ble at vi av prinsipp bare aktiviserte oss i forhold til konkrete saker. Vi var positive, selvsagt, til de partiene som støttet vårt syn i de enkelte sakene. På den måten fikk vi et bredt politisk spektrum å spille på. Vi var fagfolk. Vi jobbet med sak. Det jeg var mest opptatt av, var miljø og ressursproblematikken, spesielt energiproblematikken. Ikke minst det som gjaldt atomkraft og atombomber. Jeg deltok i mange aksjoner og holdt foredrag i regi av interesseorganisasjoner, på folkehøgskoler, i offentlige forsamlinger, konferanser, osv. Men jeg var aldri medlem av «Nei til Atomvåpen» eller «Nei til Atomkraft», «Nei til EU», noen av miljøorganisasjonene, «Fremtiden i våre hender» eller andre foreninger med mer eller mindre uklart definerte formål. Som freelance journalist skrev jeg mange artikler i dagsaviser, fagblader, og lagde radioprogrammer for NRK og nærradioer. Makthaverne leser aviser. Overvåkningspolitiet også. Det er ikke sikkert at de var enig i alt jeg skrev. Men det kan tenkes at de noterte seg navnet.

Kald krig og politisk overvåkning

Dette var på 1970 og -80 tallet, da den kalde krigen var på sitt kaldeste. Norge som NATO-land opplevde sterk opposisjon fra ytre venstreside i norsk politikk. Det var en tid med studentopprør og radikaliserings, og et marxist-leninistisk parti (AKP-ML) som hadde væpnet revolusjon og maktovertakelse som mål. De ville innføre proletariatets diktatur. De stod for kommunisme inspirert av Josef Stalin i Sovjetunionen, Mao Tse Tung i Kina og kommunistiske despoter i andre land. Og de praktiserte hemmelighold. Medlemskap i partiet var hemmelig. Man opererte med dekknavn, og møtene og virksomheten foregikk i det skjulte. Myndighetene forholdt seg til dette med bekymring.

Overvåkningspolitiet fulgte med som best de kunne. Men de så ikke de politiske nyansene i det som foregikk. Og gikk ut bredt mot alt som kunne anses som kommunister. En partinøytral organisasjon som Nei til Atomvåpen gikk ikke klar. Myndighetenes standpunkt var antakelig at motstand mot atomvåpen truet den vestlige alliansen (les NATO) sin styrke i terrorbalansen mellom øst og vest. Dermed bidro organisasjonen direkte til å undergrave demokratiet i vårt land. Selv om det bare handlet om å unngå atomkrig og total utslettelse av sivilisasjonene. Snakk om interessekonflikter.

I denne tiden satset derfor myndighetene (les Arbeiderpartiet) kraftig på politisk overvåkning av såkalt opposisjonelle. Politiet hadde etter hva vi tror ganske vide fullmakter. Det var omfattende overvåking av enkeltindivider, av hvor de befant seg og hva de foretok seg. De brukte telefonavlytting, ikke minst. Det skapte en del paranoia hos oss som (antakelig) var berørt. Vi hørte stadig oftere klikking og skurring på linjen når vi snakket i telefonen. Og mente oss overvåket.

Men det var til å leve med, ettersom vi ikke hadde noe å skjule. Langt verre var det at myndighetene innførte et uoffisielt yrkesforbud for folk som var stemplet av overvåkningspolitiet som opposisjonelle. Politiets lister ble flittig benyttet når folk søkte jobb i offentlig sektor. Vår gruppe ved universitetet som arbeidet med fredsforskning var sterkt berørt. I løpet av denne tiden hadde gruppen til sammen sendt inn et par hundre søknader på stillinger i det offentlige. Alle fikk umiddelbart avslag. Jeg var unntaket en eneste gang. Jeg hadde søkt stillingen som byråsjef i Miljødepartementet og fikk foretrede for selveste ekspedisjonssjefen. Det var overraskende. Vi hadde en meget hyggelig prat. Han gjorde det klart innledningsvis at jeg ikke ville få stillingen, men hadde innkalt meg for å få et inntrykk av hvem jeg var. Han hadde lest en del av det jeg hadde skrevet. Han sa det ikke direkte, men det var ikke til å misforstå: han hadde også lest overvåkningspolitiets svarteliste.

Klimaskifte

Situasjonen med politisk overvåkning kulminerte i 1994. Da ble det nedsatt en kommisjon (Lund-kommisjonen) som skulle granske påstander om ulovlig overvåkning av norske borgere. Den leverte sin innstilling to år senere og bekreftet at dette var tilfellet. Rapporten viste at politiet hadde konsentrert seg om Norges Kommunistiske Parti, Sosialistisk Folkeparti, Arbeidernes Kommunistparti, og Sosialistisk Venstreparti, pluss organisasjoner som ble antatt å stå disse partiene nær, dvs. Nei til Atomvåpen, Sambandet Norge-Sovjetunionen, Palestinakomiteen, Kvinnefronten, og Solidaritetskomiteen for Vietnam. Høyreekstreme grupper ble også nevnt, men det var ingenting i rapporten som tilsa at det foregikk ulovlig overvåkning av disse miljøene.

Statsminister Kåre Willoch uttalte i etterkant at det var legitimt med politisk overvåkning fordi det dreide seg om ulovlige og ekstremistiske organisasjoner som blant annet hadde programfestet væpnet revolusjon, og mottok penger fra en fiendtlig makt, i Kommunistpartiets tilfelle Sovjetunionen. Han viste til en paragraf i straffeloven som setter straff for *«den som søker å bevirke eller medvirke til at rikets statsforfatning forandres ved ulovlige midler»*. Det samme gjaldt personer som mottok penger for å påvirke allmenhetens styreform eller utenrikspolitikk. Han påpekte at de Sovjetiske etterretningstjenestene drev omfattende virksomhet i Norge som var meget farlig, de drev blant annet forberedelser til systematiske mord i Norge etter et eventuelt krigsutbrudd, og systematisk sabotasje. Vi var selvfølgelig ikke uenig med ham om dette.

I etterkant av Lund-kommisjonen, vedtok Stortinget å opprette en lov om tidsbegrenset innsynsrett i politiets materiale om en selv. Fristen for dette gikk ut i 2002. Så mange som 12 764 personer søkte om innsyn i arkivene. I 38% av sakene hadde politiet registrert personopplysninger. I 83% av disse ble det innvilget innsyn, og søkerne fikk se politiets registerinnføring om det som gjaldt overvåkningspolitiets register eller arbeidsregister. De som mente at de hadde lidd alvorlig skade som følge av ulovlig registrering kunne søke erstatning på opptil 100 000 kroner. 379 personer fikk slik erstatning.

Jeg søkte om innsyn. Ikke bare jeg, det var flere i vårt miljø. Vi følte oss telefonovervåket ved mange anledninger. Og vi var sikre på at vi var utsatt for yrkesforbud.

Prosessen tok laaang tid. Det gikk måneder, kanskje år, men en dag kom det en brun konvolutt i posten med mitt navn på. Inni lå det et langt og vanskelig tilgjengelig brev med et kryptisk budskap om at ifølge diverse lover og forskrifter så hadde jeg ikke rett til innsyn, begrunnet med noen paragrafer som ikke sa meg noe som helst. Jeg hadde ventet å se standardsvaret som brukes av det offentlige og særlig Forsvaret i vanskelige saker: «Det kan vi hverken bekrefte eller avkrefte». Det er en tungvint måte å si nei med forbehold. Eller kanskje. Man vil ha ryggen fri, så man ikke senere kan bli tatt i å ha løyet. Smart.

Men det stod det ikke. Det stod implisitt, så vidt jeg kan huske, at dersom jeg anket, så ville saken bli behandlet av et annet organ, og sannsynligheten for at jeg ville få innsyn da var svært liten.

Dette kunne ikke oppfattes på annen måte enn som en bekreftelse på at jeg var blitt overvåket - men at de ville holde opplysningene tilbake, enten fordi det var kontroversielt, eller foreldet, eller hva vet jeg, for pinlig? I motsatt fall ville svaret ganske enkelt vært «Nei».

Pytt, pytt, tenkte jeg, ettersom jeg ikke hadde noe å skjule. Gjort er gjort og spist er spist, sa bestemor skogmus. Det samme tenkte jeg. Dette var et tilbakelagt stadium, og det var ingen grunn til å dvele ved fortiden. Jeg hadde fått svar på det jeg lurte på. Jeg var en av dem som ble overvåket.

En fantasi

Men nysgjerrigheten forsvinner ikke av seg selv. Og man kan alltid spekulere. Så derfor har jeg rekonstruert etter hukommelsen hva jeg tror ville stått i overvåkningspolitiets rapport, basert på hva jeg selv vet om egen virksomhet i de årene det gjelder. Rapporten startet antakelig med et sammendrag, og der ville det stått:

«Samset har vært politisk aktiv, antakelig på venstresiden, uten at man har kunnet bekrefte dette. Han var på et tidlig tidspunkt, som student ved NTH, tilknyttet et prosjekt finansiert av det amerikanske forsvarsdepartementet. Han gjennomførte, men markerte sterk motstand mot å bli trukket uvitende inn i et prosjekt med formål å forbedre masseødeleggelsesvåpen.»

Umiddelbart etter utdanningen fikk han en lederstilling i landets sentrale tekniske fagtidsskrift Teknisk Ukeblad, og bemerket seg som en særdeles teknologikritisk stemme. Ikke minst var han i denne tiden engasjert i foredragsvirksomhet om motstand mot atombomber og atomkraft. Vi har ikke fått bekreftet om han er medlem av organisasjonene.

Han har videre arbeidet for professor Johan Galtung innenfor fredsforskningsområdet, hvor man har en sterk anti-amerikansk profil og er kritisk til vårt forsvarssamarbeid innenfor NATO. Vi vet med sikkerhet at han tilbragte noe tid i Washington med å samle informasjon på kongressnivå. Etter hva vi vet var noe av dette grunnlaget for spionsaken Gleditsch/Wilkes, der forskerne ble funnet skyldige og dømt for spionasje. Samset selv ble ikke trukket inn i saken på grunn av mangel på bevis.

I fortsettelsen hadde han flere måneders opphold i kommunistland i Øst-Europa: i Polen, Romania og Jugoslavia. Formålet med dette er uklart. Han jobbet deretter for FN i Afrika og omgikk dermed norske myndigheters forbud om at overvåkete skal inn i overnasjonale organisasjoner. Hvordan dette skjedde vet vi ikke.

Men det samme skjedde en gang til, da Samset ble ansatt som utredningsleder i Hovedkomiteen for Norsk Forskning for arbeidet med en utredning om norsk sikkerhets- og fredsforskning hvor han kan ha hatt tilgang til gradert informasjon. At dette skjedde skyltes en forsømmelse fra komiteens direktør, Erling Fjellbirkeland, i å sjekke hans status i vårt arkiv.

Konklusjon: Samset var tidlig engasjert i Amerikansk militærforskning og har i flere år senere engasjert seg i arbeid for å svekke norske interesser innenfor NATO. Dette har dels skjedd i dekke av fredsforskning. Han har også vist en påtagelig interesse for forholdene på den andre siden av jernteppet. Vi mener det derfor er god grunn til å fortsette overvåkningen.»

Fakta

Dersom dette er i nærheten av det jeg ikke fikk se, viser det at overvåkningspolitiet fungerte effektivt og fikk med seg mange av de viktigste poengene. Men også at de har misforstått det meste. Derfor følger nedenfor en del mer konkrete og detaljerte opplysninger om det samme:

1. Diplomarbeid ved NTH

Diplomarbeidet gjennomføres i siste semester og kandidaten tildeles et tema innenfor sitt fagområde. Jeg fikk temaet «utmattingsbrudd». Det er en skade som kan oppstå dersom en metallgjenstand blir utsatt for vibrasjoner over tid. Selv om vibrasjonene ikke er sterke nok til å ødelegge materialet direkte, så svekkes det over tid. Plutselig oppstår det et spontant brudd, og gjenstanden brekker. Min oppgave var å lage en matematisk modell som kan brukes til å forutsi når bruddet vil oppstå, basert på statistikk fra laboratorieeksperimenter.

Helt på slutten av arbeidet oppdaget jeg at prosjektet var finansiert av amerikansk våpenindustri, og at formålet var å bygge lettere atomraketter som kunne fly fortere og lengre. Jeg tok dette opp med professoren og markerte min motstand. Det ble tatt dårlig imot, og han forsøkte å ødelegge min karriere ved å gi meg litt dårligere karakter enn hva som kreves for å få høyere stilling i academia.

2. Teknisk Ukeblad

Jeg dumpet inn i dette ved en tilfeldighet og ble plassert i en sjefsstol. Jeg var spesielt opptatt av sammenhengen mellom teknologisk utvikling og samfunnsutvikling og var helt sentral i at bladet fikk en helt ny redaksjonell linje som var langt mer fremtidsrettet og kritisk til det etablerte. Dette var svært vellykket i forhold til leserne, men veldig upopulært hos styrelederen for forlaget. Det var Finn

Lied, helt sentral i Arbeiderpartiet, tidligere industriminister og nå direktør for Forsvarets forskningsinstitutt. Det var trolig han som satte i gang overvåkingen av meg. På et tidspunkt krevet han i styremøte min avgang. Men han var for sent ute, jeg hadde selv sagt opp jobben en uke tidligere. Det må ha irritert ham. Finn Lied var kjent som selvhøytidelig og autoritær. I et etatsmøte skal ha en gang ha sagt følgende: «Hvis jeg dør, så skal sånn og sånn skje..». Dette ble tatt opp humoristisk, mannen hadde altså så stor tro på seg selv at han mente han var udødelig.

3. Nei til Atomvåpen

Jeg ble ved flere anledninger oppfordret til å holde foredrag for organisasjonen «Nei til Atomvåpen». Ved en anledning holdt jeg foredrag ved universitetet. Arrangøren var en kommunistorganisasjon. Det var ikke jeg klar over. Det gikk ikke upåaktet hen og ble kritisert i media. Ved en annen anledning innledet jeg ved et stort debattmøte om atomvåpen sammen med forskningssjefen ved FFI. Han hadde det sakstypiske etternavnet Døderlein. Det var en tøff diskusjon. Dermed var jeg solid identifisert i forhold til landets største fagmiljø på våpenområdet.

4. Fredsforskning - Johan Galtung

De som arbeidet med fredsforskning var generelt tilhengere av alliansefrihet mellom land, og motstandere av offensive våpen, spesielt atomvåpen. Jeg var i en periode løst knyttet til professor Johan Galtungs forskergruppe ved universitetet. De fleste på fredsforskningsinstituttet ble overvåket. Selv var han var en ekstremt kontroversiell figur. Vi var kritiske til Sovjetunionen og USA fordi de representerte verdens to største militærallianser, begge med enorme arsener med atomvåpen. Skrekkscenariet var at om krigen ble utløst ville de ikke bare utslette hverandre, men ta med seg mye av verdens befolkning i samme åndedrag. Vi var derfor sterkt imot både kommunisme og kapitalisme i sin ytterste konsekvens. Vårt perspektiv var fredelig sameksistens mellom mindre og selvstendige stater. Vi var opptatt av alliansefrihet, lokaldemokrati og desentralisering. Vi snakket og skrev engasjert om det vi kalte commune-ism, i betydningen kommunalt selvstyre. Ironien i situasjonen var at overvåkerne i overvåkningspolitiet antakelig ikke var så gode i engelsk at de skjønnte forskjellen. De leste det som communism. Og dermed satt vi i saksen.

5. Gleditsch/Wilkes-saken

Det stemmer at jeg var i Washington et par uker. Jeg hadde med meg en dokumentliste fra fredsforskeren Nils Gleditsch over hemmelige dokumenter som var frigitt i USA. Saken var at de

nettopp hadde vedtatt en lov som gjorde at alle graderte dokumenter som var mer enn 10 år gamle skulle frigjøres for allmennheten (The Freedom of Information Act). Den var en gavepakke til fredsforskerne, som da kunne få informasjon om saker som var strengt hemmelige i Norge. Jeg gikk fra det ett kongresskontor til det neste og leverte dokumentlistene, og hentet dokumentene et par dager senere. Det dreide seg om til dels tykke rapporter, kanskje 20-30 kg til sammen, som jeg sendte videre til Fredsforskningsinstituttet i Oslo. Det sier seg selv at de ved ankomst ikke lenger var offentlige, de var fulle av sikkerhetsgradert informasjon og fullstendig ulovlige i Norge.

Innholdet ga forskerne svært nyttig informasjon. De fikk nå bekreftet at amerikanerne i årevis hadde plassert ut elektronisk overvåkningsutstyr i Norge som skulle varsle så tidlig som mulig om et eventuelt atomangrep fra Sovjet mot USA. Problemet for Norge var da at det første russerne måtte gjøre om de skulle gå til angrep, var å slå ut disse installasjonene, for å hindre at amerikanerne fikk bedre tid til å utløse sitt motangrep. Norge var dermed krigens første bombemål. Forskerne kunne nå dokumentere og offentliggjøre hvilke steder og byer i Norge som med stor sannsynlighet ville bli utslettet av russiske atombomber. Det var mange.

Informasjonen som jeg hadde sendt forskerne ble nå noe av grunnlaget for det som senere ble en spionsak. De to ble dømt for spionasje. Underlig nok ble dommen betinget, så de havnet ikke i fengsel. Begrunnelsen var at det de hadde gjort var for å bidra til folkeopplysning, og ikke til inntekt for Sovjet eller andre land utenfor Nato-alliansen. Min beskjedne rolle ble i det hele tatt ikke nevnt. Jeg var bare en kurer.

6. Øst-Europa

I løpet av et par år hadde jeg forskningsstipend fra blant annet UNESCO. Jeg tilbrakte et helt år i Polen, men var også i Romania og Jugoslavia noen måneder. Alle var kommunistland. Jeg var også i Italia. Jeg arbeidet med forskere som hadde kontakt med norske fredsforskere. De var i sterk opposisjon til regjeringene i disse landene. Dersom overvåkningspolitiet trodde jeg drev med spionasje, hadde de misforstått, det var nærmest det omvendte som skjedde. Jeg samlet informasjon om samfunn og styresett som kunne brukes i folkeopplysning på vår side av jernteppet, ikke minst nyttig for opposisjonelle i eksil i deres kamp mot regimene. De var så absolutt ikke kommunister. Overvåkningspolitiet fikk nok ikke med seg dette poenget heller.

7. FN

Som nevnt, yrkesforbudet gjorde det umulig for oss å få jobb i det offentlige i Norge. Derfor ville jeg prøve å få jobb i FN, men visste at Utenriksdepartementet bakgrunnssjekket alle kandidatene, og ville blokkere muligheten dersom jeg søkte. Galtung rådet meg til å ta en tur til Paris og snakke med tidligere Venstre-politiker Gunnar Garbo, som da hadde en direktørstilling i UNESCO. Jeg reiste, snakket med Garbo, og han tok meg med til et kontor hvor de søkte etter folk. Vi hadde en hyggelig prat et kvarters tid, og så sa de at jobben var min, og trakk utlysningen tilbake. Utenriksdepartementet ble ikke konsultert, og dermed var jeg blitt FN-diplomat.

Jeg havnet i Tanzania på et regionskontor for Øst-Afrika. Det var interessant, men også nedslående. Landene i regionen hadde kommunistinspirerte regimer, og det som følger med: vanstyre, korrupsjon, valutasvindler og svartebørs, arbeidsløshet, mismodighet, fattigdom, og så videre. Det var vanskelig å ikke se at vår rolle først og fremst var legitimerende for disse regimene. Vi var ganske enkelt ikke nyttige. Og det var enda verre, veldig mange av oss var bare parasitter som utnyttet og melket systemet. Vi levde i luksus og var skjermet mot den bedrøvelige virkeligheten. Mine erfaringer fra Øst-Europa kom godt med for å forstå hva som foregikk. Etter ett år hadde jeg fått nok og ville hjem.

8. Hovedkomiteen for Norsk Forskning

Det skjedde mens jeg var hjemme på ferie. En bekjent jobbet i Hovedkomiteen for Norsk Forskning. Hun snakket med direktøren, Erling Fjellbirkeland, usedvanlig vennlig mann. Han registrerte at jeg hadde jobbet med fredsforskning, de skulle utlyse en stilling som utredningsleder for en offentlig utredning om sikkerhets- og fredsforskning. Det var et heldig sammentreff. Vi hadde et kort møte, hvorpå han ga meg stillingen over bordet. Om han hadde vært litt grundigere og sjekket mine vita, hadde han fått nei fra overvåkningspolitiet.

Dermed fulgte et meget interessant år, med en komite ledet av tidligere undervisningsminister Helge Sivertsen, der jeg skrev utredningen, og medlemmene kommenterte og ga innspill. Da året var omme og rapporten var skrevet, kom Forsvarets Overkommando på banen og protesterte. Forsvarets representant i komiteen, den gamle og vennlige general Odd Bull hadde tystet.

Det ble en lang runde med forhandlinger, til rapporten var klar, trykket og omtalt i avisene. Akkurat samtidig kom Kåre Willoch til makten. En av hans aller første gjerninger som statsminister var å nedlegge Hovedkomiteen. Rapporten ble aldri utgitt.

Og med det var den kalde krigen slutt for mitt vedkommende. Jeg ble selvstendig næringsdrivende som mange opposisjonelle før meg, og startet eget konsulentfirma.

Etterord

Overvåkingen av antatt kommunistvennlige opposisjonelle tok antakelig slutt med Lund-kommisjonen. Problemstillingen ble også langt mindre aktuell etter Sovjetunionens oppløsning på begynnelsen av 1990-tallet. Men det er all grunn til å tro at overvåkingen fortsetter, kanskje i større grad i dag enn tidligere. Nå er det er andre samfunnsfiendtlige elementer. Situasjonen er langt mer kompleks. Alle samfunn har behov for noen form for overvåking, i større grad jo mer komplekse samfunnene blir.

I mitt tilfelle slapp de meg av kroken. Men nysgjerrigheten er der fremdeles. Hva stod det i rapporten? Antakelig ingen ting. Jeg var en veldig liten fisk som trålen ikke fanget opp. Maskestørrelsen var ikke liten nok. Og det var heller ikke nødvendig. Jeg var aldri en opposisjonell samfunnsfiende eller potensiell terrorist.

Sovjetunionen og Øst-Tyskland brukte enorme samfunnsressurser på dette. Tusenvis av agenter og gigantiske arkiver med tonnevis av papirdokumenter. Det var en enorm og uproduktiv belastning på et allerede overbelastet statsbudsjett i en økonomi på vei mot kollaps i et samfunn med vanstyre og veldig lav produktivitet. Det paradoksale var at formålet med det hele, var å sikre at alt dette skulle fortsette.

Det er utrolig og nedslående å se hvordan dumheten kan settes i system og overleve i stor skala over tiår etter tiår. Det skjer og vil fortsette å skje. I land etter land.

I mitt tilfelle var veien ut å komme meg over i privat næringsvirksomhet. Der spør man ikke om politisk bakgrunn eller ståsted. Der jobber man for å få samfunnshjulene til å gå rundt. Det er en gigantisk dugnad. Og når hjulene går rundt følger det offentlige med. De blir mer opptatt av økonomi og produktivitet enn politiske holdninger.

Det er et paradoks at det jeg var forhindret fra å gjøre i offentlig sektor som overvåket, nesten momentant var tillatt som privat tjenesteyter. Jeg var i årene som fulgte konsulent og rådgiver for departementer, etater og andre offentlige institusjoner, både på nasjonalt nivå og internasjonalt, uten at noen spurte om min politiske bakgrunn. Og etter noen år var jeg rehabilitert i den grad at jeg ble innsatt i en faglig toppstilling ved et universitet.

Konklusjonen er at staten tilgir ikke, den har bare dårlig hukommelse. Erkefienden fra i går blir glemt. Til og med lederne av det som het Arbeidernes Kommunistparti, forkortet AKP-ML, fikk jobber i det offentlige. Partiets første leder, Sigurd Allern, ble tilsatt som professor i journalistikk ved Universitetet i Oslo. Mange av oss mente det var hårreisende. Mannen som ville ha diktatur, og et regime som praktiserte hemmelighold, knebling av pressen og åpen meningsutveksling i samfunnet. Det stemmer dårlig med journalistikk og pressefrihet. Hans etterfølger, Pål Steigan, fikk suksess i privat sektor som forlagsredaktør og selvstendig næringsdrivende. Og Kjersti Eriksson, som var den tredje lederen, fikk jobb som professor i kriminologi ved UiO.

Mange av de menige som i studietiden var medlem av AKP-ML skiftet farge så snart de var ferdig med utdanningen og fikk lederstillinger i det offentlige. Samfunnet er raust. Mange vil ikke vedkjenne seg sin fortid. Og etter hvert som de oppnådde velstand og posisjon, gikk mange av dem over til den motsatte ytterlighet og ble mørkeblå. En gang ekstremist – alltid ekstremist.

Vi andre, derimot, som aldri stemte på noe hverken til venstre eller høyre for midten, vi er fremdeles der vi var. Også det er en lærdom overvåkningspolitiet burde ta inn over seg.

